

МІНІСТЕРСТВО
ОСВІТИ І НАУКИ
УКРАЇНИ

АНАЛІТИЧНИЙ ЗВІТ

ПУБЛІЧНА КОНСУЛЬТАЦІЯ РЕФОРМА НУШ: НОВИЙ СТАНДАРТ ДЛЯ БАЗОВОЇ ОСВІТИ

AKTIVNA ГРОМАДА INSTITUTE
RESPUBLICA

Подяка

Серія публічних консультацій стала можливою завдяки щедрій підтримці британського народу через Фонд розвитку ефективного врядування Сполученого Королівства. Думки, висловлені тут, належать автору(-ам) та не обов'язково відображають погляди Уряду Її Величності.

Зміст

01. Вступ	4
02. Контекст державної політики	5
03. Загальний огляд публічних консультацій	7
3.1. Мета/цілі консультації	7
3.2. Загальні результати консультацій	7
04. Що ми почули?	9
4.1 Інтеграція навчальних предметів	9
4.2 Навчальні програми	14
4.3 Базовий навчальний план	20
4.4 Організація освітнього процесу	23
4.5. Ставлення до процесу публічних консультацій	26
05. Наступні кроки	27
06. Зворотній зв'язок/Відповіді Міністерства освіти і науки України	28
6.1 Запитання від учасників	28
07. Процес проведення консультацій	33
7.1. Формат консультацій	33
7.2. Географія	33
7.3. Теми консультацій	34
7.4. Учасники консультацій та демографічний профіль	34
7.5. Методологія обробки та аналізу даних	36
08. Додатки	38
8.1 Питання, над якими працювали робочі групи у форматі онлайн обговорення	38
8.2 Питання, які ставились у онлайн анкеті	39

01 Вступ

Цей документ є детальним звітом про проведення серії публічних консультацій, спрямованих на визначення пріоритетних напрямів формування державної політики у сфері середньої освіти в Україні.

Публічні консультації «Реформа НУШ: новий Стандарт для базової освіти», що тривали протягом червня 2020 року, були організовані Міністерством освіти і науки України за сприяння Національного Демократичного Інституту та ВІ «Активна Громада» від Інституту «Республіка» (далі - Інститут «Республіка») та Українським Інститутом розвитку освіти.

Всього відбулось шість подій з обговоренням на платформі Zoom за участі представників цільових аудиторій з усіх областей України.

У цьому документі представлено детальний опис етапів підготовки, методології організації та проведення публічних консультацій, аналіз масиву даних,

отриманого з урахуванням пропозицій, зауважень та коментарів цільових груп, напрацьованих під час їх роботи в групах, а також онлайн опитування.

Зокрема, звіт містить висновки щодо подальшої державної політики, спрямованої на розвиток сфери середньої освіти України.

Пропозиції, озвучені під час публічних консультацій, були враховані в тексті Стандарту. Вони будуть взяті до уваги і при створенні типових освітніх програм та типових навчальних планів з переліком предметів та інтегрованих курсів.

На основі типових навчальних планів будуть розроблятися модельні навчальні програми, до процесу створення яких буде залучена широка громадськість. Відбір модельних навчальних програм заплановано розпочати у грудні 2020 року, а їхня експертиза планується на січень-березень 2021 року.

02 Контекст державної політики

Державний стандарт базової середньої освіти (далі - Стандарт) розроблено в межах реалізації затвердженої у 2016 році Концепції «Нова українська школа», яка стала точкою відліку впровадження широкомасштабної реформи шкільної освіти. У вересні 2018 року за новим Стандартом початкової освіти розпочали навчання першокласники та першокласниці по всій Україні. У 2022 році вони перейдуть до 5-х класів і продовжуватимуть своє навчання вже за новим Стандартом для базової освіти.

Відповідний проєкт державного Стандарту для базової освіти розроблений Міністерством освіти і науки України.

Стандарт передбачає запровадження низки інноваційних підходів, зокрема: у навчанні, оцінюванні результатів та організації освітнього процесу.

В основу Стандарту покладено:

- формування в учнів ключових компетентностей та наскрізних умінь в межах кожної освітньої галузі;
- оцінювання як інструмент відстеження особистісного розвитку учнів для побудови індивідуальної освітньої траєкторії для кожного з них;
- ціннісні орієнтири, на яких базується

■ виховання;

■ для закладів освіти – можливість реалізації освітніх галузей різними шляхами (через різні навчальні предмети та інтегровані курси);

■ гнучкість розподілу навчальних годин на опанування навчальних предметів та інтегрованих курсів тощо.

До розробки документа були залучені міжнародні експерти з проєктів «Нова українська школа-2» (Республіка Польща), «Демократична школа» Європейського Центру імені Вергеланда (Королівство Норвегія), «Фінська підтримка реформи української школи» (Фінляндська республіка).

Документ вже пройшов широке громадське обговорення на сайті МОН та серію публічних консультацій з групами ключових стейкхолдерів освітньої галузі.

Стандарт має стати базою для розробки Типової освітньої програми у вигляді каталогу навчальних планів та модельних програм за освітніми галузями через різні навчальні предмети та інтегровані курси.

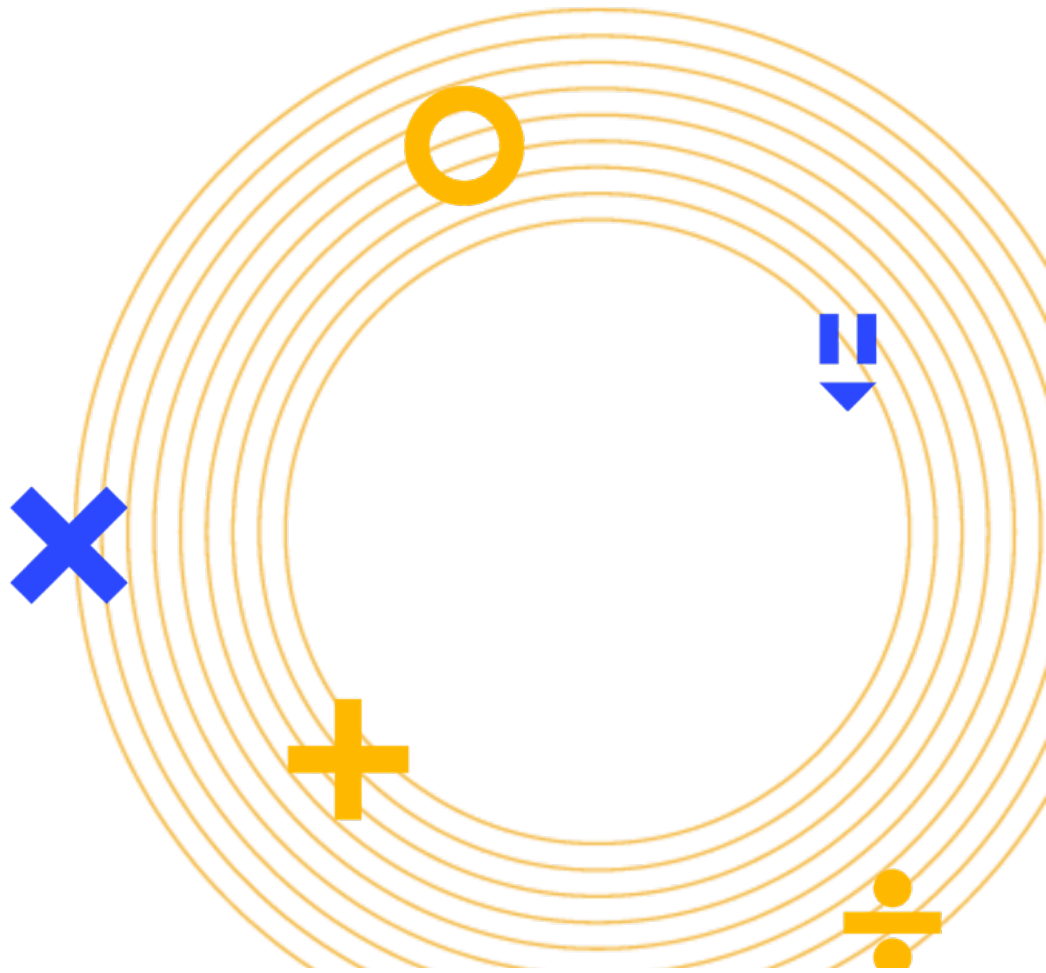
Заради успішного запровадження Стандарту МОН розробило Дорожню карту щодо його імплементації з урахуванням пропозицій та зауважень

учасників публічних консультацій.

Під час публічних консультацій МОН збирало зворотній зв'язок від учасників освітнього процесу не лише щодо самого Стандарту, але й, передусім, щодо шляхів його впровадження.

На підставі цих публічних консультацій Міністерство матиме змогу врахувати

думку громадськості при імplementації дорожньої карти Державного стандарту: механізмів розроблення типової освітньої програми та модельних навчальних програм, створення та експертизи підручників та інших навчально-методичних матеріалів, а також планування підвищення кваліфікації педагогічних працівників, зокрема керівників закладів освіти.

03 Загальний огляд публічних консультацій

3.1. Мета/цілі консультації

Метою проведення серії публічних консультацій було зібрати думки від учасників освітнього процесу щодо проєкту Стандарту та підходів у створенні Типової освітньої програми та типових навчальних планів, з яких вона складатиметься.

Цілі публічних консультацій:

1. Обговорення питань щодо:

- дорожньої карти імплементації Державного стандарту базової середньої освіти;
- варіативної структури типової освітньої програми та типових навчальних планів;
- шляхів реалізації освітніх галузей через навчальні предмети та інтегровані курси;
- готовності закладів освіти до організації освітнього процесу за власними освітніми програмами;
- готовності вчителів до конструювання і реалізації власних програм;
- ставлення освітянської спільноти до інтеграції знань та реалізації інтегрованих курсів у освітньому

процесі.

2. Створення проєкту Типової освітньої програми базової середньої освіти.

3. Отримання зворотного зв'язку від учасників.

4. Пошук та залучення до реформи агентів змін у регіонах.

3.2. Загальні результати консультацій

В рамках публічної консультації учасникам було запропоновано до обговорення 4 основних блоки питань, які стосувались: інтеграції навчальних предметів, навчальних програм, Базового навчального плану та організації навчального процесу.

Думки представників різних цільових груп щодо теми інтеграції навчальних предметів були дуже різноманітними і почасти контрверсійними. Найбільш протилежні думки висловлювали представники вчительської спільноти: було сформовано як чимало аргументів на підтримку інтегрованого навчання, так і багато зауважень та побоювань.

Аналогічним чином консенсусу не було досягнуто у питанні щодо повної або часткової інтеграції навчальних

предметів. Найбільшу підтримку повної інтеграції висловили керівники закладів середньої освіти, натомість вчителі радше підтримують лише часткову інтеграцію. Детальніше з міркуваннями учасників консультації та з узагальненими результатами опитування можна ознайомитись в основній частині аналітичного звіту. Також учасники мали змогу висловитись щодо їх бачення навчальних програм.

Представники вчительської спільноти вважають, що для забезпечення компетентнісного підходу навчання, програми мають передбачати більшу кількість годин на практичні роботи, дослідження та групову взаємодію. Учасники досягли консенсусу щодо того, що навчальні програми і підручники мають враховувати сучасні освітні технології, зокрема, діяльнішу освіту, проєктне навчання, технології розвитку критичного мислення.

Також в рамках консультації розглядалось питання модельних навчальних програм - на думку учасників, вони мають слугувати каркасом, на яку вчитель зможе нашаровувати власні методики та інструменти навчання, та не повинні бути переобтяженими обов'язковими нормативними деталями.

В рамках обговорення Базового навчального плану, учасники висловились, що його новий формат має значні переваги, адже він спрямований на врахування інтересів та здібностей кожного учня. Разом з тим вчителі зазначили, що

потребують додаткової професійної підготовки для реалізації нового плану.

Серед варіантів типових навчальних планів 52 опитаних обрали варіант "окремі предмети" для освітньої галузі, в якій вони працюють. Для інших освітніх галузей, учасники обрали різні варіанти інтеграції. Учасники опитування загалом не проти інтеграції навчальних предметів в різних її формах, проте дещо побоюються поки невідомих наслідків інтеграції у своїй освітній галузі.

Батькам та представниками громадськості також пропонувалось висловити своє бачення щодо необхідних на їх думку змін в організації освітнього процесу. Найчастіше учасники озвучували потребу в осучасненні навчальних програм, підручників і методик навчання, у більшій гнучкості переліку дисциплін відповідно до здібностей та інтересів школярів, у більшій орієнтації на практичні навички та життєві компетенції, які має здобути дитина в школі, ніж на засвоєння надмірно великих обсягів теоретичного матеріалу.

В рамках питання про те, які предмети мають бути додані до шкільної програми, а які - виключені; на які предмети має виділятися більше годин, а на які - менше, батьками не було досягнуто консенсусу. Переліки цих предметів і аргументи стосовно їх місця в процесі навчання є різноманітними і часто взаємовиключними - детальніше з відповідями батьків можна ознайомитись в основній частині аналітичного звіту за результатами консультації.

04 Що ми почули?

4.1 Інтеграція навчальних предметів

Формати консультацій: онлайн-опитування, онлайн-обговорення.

Учасники: представники наукових інституцій, освітні експерти, авторські колективи, керівники закладів загальної середньої освіти, вчителі та провайдери освітніх послуг, представники інститутів підвищення кваліфікації.

Ставлення до інтегрованого навчання

Над питанням працювали: керівники закладів загальної середньої освіти, вчителі та провайдери освітніх послуг, представники наукових інституцій та інститутів підвищення кваліфікації, освітні експерти, батьки.

Керівництво шкіл вбачає перевагу інтегрованого навчання у цілісному сприйнятті та поясненні навколишнього світу та розширенні кругозору. Інтеграція надасть закладам освіти автономію із можливістю обирати або створювати власні освітні програми, навчальні плани, предмети та інтегровані курси, а також дає педагогічну свободу вчителям. В одному із коментарів пояснювалося, що:

“Сучасна освіта має встигнути за сучасним учнем і за розвитком світу. Тому на часі є перегляд планів і самих предметів”

Також на підтримку інтегрованого навчання лунав наступний коментар:

“Через декілька років не буде вузької спеціалізації. Саме тому міжгалузева інтеграція є і буде актуальною надалі”

Інтеграцію навчання необхідно впроваджувати паралельно із синхронізацією навчального матеріалу та варіативністю навчальних програм.

Особливо це підтримують ті керівники, які вже мають позитивний досвід інтеграції предметів, СТЕМ-навчання. Деякі керівники наголошують на необхідності комунікації успішних практик в Україні, які могли б слугувати прикладом для впровадження інтеграції в інших школах.

Частина керівників, які брали участь в обговоренні, не підтримують інтеграцію навчальних предметів або освітніх галузей зовсім або навіть частково, а для деяких важливим є визначення механізмів для інтеграції у навчанні та чіткі інструкції до їх застосування.

Серед пересторог щодо запровадження інтеграції у навчанні основними були наступні:

- втрата предметів за умови злиття декількох в один;
- предметна невідповідність вчителів до викладання кількох предметів одразу і фокусування на «своєму» предметі після інтеграції;
- відсутність підготовки майбутніх учителів у закладах вищої освіти;
- погіршення якості викладання та навчання.

Однак, понад 50 керівників закладів загальної середньої освіти, які взяли участь у форматі онлайн-обговорення позитивно сприймають інтеграцію у навчанні у повному або частковому вигляді.

Вчителі більш категоричні в коментарях як на підтримку, так і на заперечення інтегрованого підходу. **На підтримку інтеграції вчителі висловлювали такі аргументи:**

- прерогативою мають виступати інтереси учнів, а не вчителів;
- інтеграція сприятиме розвитку компетентностей учнів;
- такий підхід допоможе учням підготуватися до майбутнього та бути успішними у дорослому житті;
- інтегроване навчання розвантажить і спростить наскрізну лінію щодо виховання учнів;
- у стислий проміжок часу інтеграція надасть учням більший обсяг знань та ширше сприйняття світу.

В одному із коментарів вчитель зазначив, що необхідно відходити від практики "вивчати предмет заради предмету, що не має ніякого сенсу". У житті людина не розділяє окремих навичок, тому їх потрібно набувати при вивченні всіх предметів.

Однак, у переважній більшості вчителі критично сприймають інтегрований підхід у навчанні, відштовхуючись від того, що:

- інтеграція може зашкодити отриманню знань учнями;
- такий підхід знизить рівень знань учнів;
- інтеграція не надасть очікуваних практичних навичок учням;
- заклади вищої освіти не готують педагогічні кадри, які можуть одночасно викладати якісно всі предмети однієї освітньої галузі;

- інтеграція ускладнить навчальну програму, яка і так є складною і перевантаженою;
- інтеграція знівелює природничі науки;
- інтеграція призведе до втрати гуманітарних знань;
- більша увага вчителів буде приділена своєму «фаховому» предмету в складі інтегрованого курсу;
- учні матимуть поверхневі, а не ґрунтовні знання;
- інтеграція не сприятиме розвитку компетентностей.

Частина вчителів, які висловлювалися проти інтегрованого навчання, пояснювали це нерозумінням реалізації на практиці, відсутністю успішних прикладів або невдалого досвіду інтеграції предметів на прикладі учнів 5 класу. Також частина висловлювалася про необхідність надавати більше інформації про методи інтегрованого навчання, використання сталої та сформованої термінологічної бази, оскільки нерозуміння породжує страхи.

В окремих коментарях вчителі висловлювалися, що:

"Спрощення призводить до втрати знань"

"Якщо немає апробації, підручників, розроблених курсів, програм, "ядра" інтегрованого курсу, діти стають заручниками нової інтеграційної системи"

Також частина вчителів переконані, що українська школа дає кращі знання, ніж іноземні школи, тому необхідно відштовхуватися від сформованої педагогічної практики та бази, а не запозичувати закордонні практики.

Науковці сприймають інтегроване навчання більш позитивно за умови

його часткового впровадження. Головні аргументи полягали в тому, що школа та учні потребують інтеграції предметів, учнівство перевантажене навчальною програмою, зменшується творчий підхід до викладання. Разом з тим, від науковців була пропозиція затвердження базового документа про інтеграцію навчання, який дозволить вирішувати інтеграцію для кожного навчального закладу самостійно, зважаючи на запит батьків та учнів.

Групи батьків висловлювалися більше за синхронізацію, оптимізацію та узгодженість предметів у навчальній програмі задля уникнення дублювання тем. Однак, вони висловлювали ряд ризиків, які пов'язані з інтегрованим навчанням. До прикладу, під приводом інтеграції може відбутися витіснення вчителів з багаторічним стажем або пенсійного віку. У школах із оновленою програмою та можливістю обирати предмети батьки задоволені навчальним процесом і з обережністю ставляться до інтеграції у навчанні.

Висновок: з усіх категорій учасників керівники закладів загальної середньої освіти найбільш налаштовані на впровадження інтегрованого навчання та адаптацію освітньої програми до викликів сучасного світу. Вчителі не мають єдиної спільної позиції, однак більш категоричні на підтримку і на заперечення інтегрованого навчання. Головні ризики вчителі аргументують складнощами для учнів, непідготовленість до таких змін. Також негативне сприйняття інтегрованого навчання у вчителів пов'язане з відсутністю інформації про успішні практики впровадження. Групи батьків висловлювалися більше за синхронізацію, оптимізацію та узгодженість предметів у навчальній програмі та зменшення навантаження для учнів.

Ставлення до повної або часткової інтеграції навчальних предметів у межах галузі

Над питанням працювали: керівники закладів загальної середньої освіти, вчителі та провайдери освітніх послуг, представники наукових інституцій та інститутів підвищення кваліфікації, освітні експерти.

Погляди керівників закладів загальної середньої освіти і вчителів щодо обсягу інтеграції навчальних предметів є дещо відмінними: керівники більш позитивно налаштовані на повну інтеграцію, тоді як вчителі розглядають тільки часткову інтеграцію, але із консультаціями вчителів-предметників та узгодженням предметів. У переважній більшості вчителі не підтримують інтеграцію навчальних предметів.

Думки вчителів щодо використання інтегрованого навчання від початкової до старшої школи дуже різняться. В одному із коментарів вчитель підтримує інтеграцію у початковій школі, щоб розвантажити дітей, але виступає проти використання інтеграції у старшій школі. Були озвучені пропозиції використовувати інтегроване навчання в початковій і профільній школі, а в середній школі викладати окремі предмети.

Науковці пропонують частковий підхід у вигляді варіативності, який передбачатиме як підхід для інтеграції, так і предметний підхід. Часткову інтеграцію можна проводити на рівні програми на прикладі модулів й окремих тем.

Висновок: усі учасники обговорень не дійшли до спільної думки щодо повної чи часткової інтеграції навчальних предметів. Керівники більш позитивно налаштовані на повну інтеграцію, тоді як вчителі розглядають часткову інтеграцію. Науковці та експерти пропонують частковий підхід у вигляді варіативності, який передбачатиме як підхід для інтеграції, так і предметний підхід.

Ставлення до міжгалузевої інтеграції

Над питанням працювали: керівники закладів загальної середньої освіти, вчителі та провайдери освітніх послуг, представники наукових інституцій та інститутів підвищення кваліфікації, освітні експерти.

Керівники закладів загальної середньої освіти в цілому підтримали ідею інтеграції навчання, але не були одностайні у баченні щодо її втілення. Також керівники висловлювалися на підтримку міжгалузевої інтеграції, але в окремих випадках при вивченні окремих дотичних тем. Була озвучена пропозиція, що міжгалузева інтеграція має починатися із початкової школи й продовжуватися в старшій школі. Вчителям початкових класів значно легше інтегрувати навчання, ніж вчителям середньої та старшої школи. Вчителі середньої та старшої школи використовують інтегрування у різних темах в межах одного предмету. Разом з тим керівники погоджуються, що вивчення однакових тем через різні предмети мають відбуватися паралельно.

Частина керівників підтримують галузеву інтеграцію в межах визначених напрямів підготовки. Вони припускають, що внаслідок інтеграції учні не отримуватимуть низькі бали з предметів, до яких не мають нахилу чи зацікавленості, а тому інтегроване навчання сприятиме вищому оцінюванню успішності роботи учнів.

Впровадження інтегрованого навчання сприятиме використанню вчителями нових методів навчання, подання матеріалу за новими підходами, а відтак і підвищуватиме зацікавленість та мотивацію до навчання в учнів.

Керівниками шкіл було висловлено ряд пропозицій щодо організації інтеграції у навчанні. До прикладу:

- переглянути перелік предметів, які можна інтегрувати;
- визначити, яких класів (за віком та напрямом підготовки) стосуватиметься

інтеграція;

- запроваджувати підвищення кваліфікації вчителів у цьому напрямі для вчителів вже зараз, а не після введення інтеграції навчання;
- надавати більше інформації про інтеграцію для вчителів, в тому числі через професійні журнали.

Із недоліків міжгалузевої інтеграції керівництво зауважило:

- відсутність контролю за інтегрованим навчанням та відповідними предметами;
- ризик зниження якості надання освітніх послуг;
- неможливість інтеграції природничих наук через відсутність або нестачу належних кадрів;
- відтік кадрів зі школи у зв'язку із невідповідністю новим вимогам;
- низька підготовка педагогічних кадрів у ЗВО;
- складність перепрофілювання для вчителів;

надання вчителями переваги «своїм» предметам в умовах інтегрованої дисципліни;

- недотримання балансу вивчення кожного предмету (наприклад, під час вивчення української мови та літератури перевага може надаватися мові);
- отримання поверхневих знань;
- нерівність умов матеріально-технічного забезпечення серед шкіл.

Більше третини вчителів підтримують предметне навчання, але з різною аргументацією. Значна частина вчителів зазначала, що міжпредметні зв'язки

вже є, тому міжгалузева інтеграція не потрібна. Елементи інтеграції варто використовувати при викладанні окремих предметів. Зазначили про перешкоди в отриманні базових знань із предметів, які будуть потрібні під час здачі ЗНО та вступу до ЗВО. Також є коментарі про необхідність навчити учнів бачити цінність кожного предмету у 5-9 класах.

Середню школу варто розвантажити шляхом укрупнення предметів, зменшення їх кількості (в залежності від кількості одногодинних предметів), а не інтегрованого навчання.

Науковці поділяють думку про міжгалузеву інтеграцію навчання для балансу між знаннями та навичками з метою спрямування освіти на отримання практичних умінь.

Висновок: якщо керівники позитивно налаштовані на інтегроване навчання, то обговорення і бачення втілення міжгалузевої інтеграції не має такої підтримки. Частина керівників підтримують галузеву інтеграцію в межах визначених напрямів підготовки та напрацювали ряд пропозицій, які спрямовані на її організацію і попередження ризиків, з якими імовірно зіштовхнуться самі та шкільна система в цілому. Більше третини вчителів підтримують предметне навчання. У той же час значна частина вчителів зазначають, що міжпредметні зв'язки вже є, тому міжгалузева інтеграція не є потрібною. Пропозицією вчителів є розвантажити середню школу шляхом укрупнення предметів, зменшення їх кількості, а не інтегрованого навчання.

Ставлення до ефективного навчання в освітній галузі, у якій вчитель є фахівцем (через окремі навчальні предмети чи інтегровані курси)

Над питанням працювали: керівники закладів загальної середньої освіти, вчителі та провайдери освітніх послуг, представники наукових інституцій та інститутів підвищення кваліфікації, освітні експерти, батьки.

Керівництво закладів загальної середньої освіти розділилося в думках щодо можливих напрямів інтеграції. Більшість керівників не підтримують інтеграцію таких предметів як українська мова та українська література, українська література та зарубіжна література. Також були озвучені застереження щодо доцільності інтеграції природничих наук. Крім того, звучали пропозиції щодо інтеграції навчальних предметів: історія та українська література, часткова інтеграція біології, хімії та екології. Також була пропозиція мовно-літературної, громадянської та історичної міжгалузевої інтеграції.

Керівники пропонують створювати інтегровані курси для учнівства старшої школи у вигляді математичного, технічного напрямку. У той же час, гуманітарний напрям підготовки пропонують залишити в тому вигляді, яким він є.

Керівники зазначають, що при інтеграції важливо враховувати робоче навантаження вчителів: інтеграція не має впливати на скорочення годин. Необхідно надати більше автономії вчителям із можливістю самостійно розподіляти години для профільних і непрофільних класів.

Також в одній із пропозицій було зауваження, що інтеграцію навчальних курсів варто використовувати в окремих школах зі спеціальними напрямами, до прикладу інтеграція практикується в школах, в яких навчаються представники національних меншин, спеціальних мистецьких школах тощо.

Деякі керівники вважають, що інтеграція навчання не призведе до жодних змін.

Вчителі виступають проти інтеграції

української мови з іншими предметами (українською літературою, зарубіжною літературою), тому що це:

“Зашкодить престижу державної мови”

“Українська мова та література – генокод нації”

“Література як предмет за своєю суттю вже є інтегрованою”

На думку вчителів, інтеграція української мови не розв'яже проблему формування читацької компетентності.

Протилежною є думка вчителів щодо викладання іноземної мови. Вони вважають, що предмет потребує інтеграції, тому що неможливо навчити дітей мови лише на мовних прикладах. Саме тому при вивченні іноземної мови потрібно залучати всі галузі.

Що стосується природничих наук, то їх вчителі пропонують викладати через окремі дисципліни.

“Ми маємо системно підійти до підготовки підручників і посібників, які б містили інтеграційний та практико-орієнтований зміст, а також – через окремий курс або факультатив”

В окремих коментарях вчителів-предметників звучало нерозуміння інтегрованого підходу. Предмет, який не мав дискусій щодо інтегрованого підходу викладання – фізична культура.

Науковці вважають, що необхідно зважати на предмети, яких інтегроване навчання може стосуватися і на предмети, для яких воно недопустиме. Найбільш часті зауваження стосувалися двох категорій – предметної та вікової.

Щодо предметної категорії науковці відзначали неможливість інтеграції української та зарубіжної літератури, української мови та літератури. Щодо вікової категорії, можливість інтеграції пропонували у декількох варіаціях –

інтегрувати курси для учнівства 5-6 класів через перевантаженість, можливість вивчати різні напрями, обирати конкретні предмети у 7-9 класах.

Батьки підтримують інтегроване навчання у 10-11 класах, але не підтримують його використання у 5-9 класах. Батьки також не підтримують інтеграцію мови та літератури. Однією із пропозицій було об'єднати біологію, хімію та фізику, історію та географію, але це можливо у випадку підготовки відповідних фахівців у закладах вищої освіти.

Висновок: найбільш часті зауваження під час обговорення підходів до інтеграції стосувалися двох категорій – предметної та вікової. У переважній більшості обговорень керівники та вчителі не підтримують інтеграцію української мови та української літератури, української та зарубіжної літератури. Також частина застережень стосується окремих напрямів підготовки – природничого та гуманітарного. Вчителі позитивно сприймають інтеграцію іноземної мови з іншими галузями. Науковці вважають, що необхідно зважати на предмети, яких інтегроване навчання може стосуватися, і на предмети, для яких воно недопустиме.

4.2 Навчальні програми

Формат: онлайн-опитування, онлайн-обговорення.

Учасники: представники наукових інституцій, освітні експерти, авторські колективи, керівники закладів загальної середньої освіти, вчителі та провайдери освітніх послуг, представники інститутів підвищення кваліфікації.

Що має змінитись у навчальних програмах та підручниках для забезпечення компетентісного підходу навчання?

Над питанням працювали: представники наукових інституцій, освітні експерти, авторські колективи.

У форматі онлайн-обговорення, а також в рамках онлайн-опитування учасники часто наголошували на важливості діяльнісного підходу: наскрізна практична орієнтація в процесі навчання; проєктні роботи, які дозволять поєднувати шкільну освіту з підготовкою школярів до викликів реального життя. Також ця зміна акценту в подачі матеріалу на реальні життєві ситуації та завдання буде спонукати учня до глибшого вивчення матеріалу.

“Кожна навчальна програма має містити завдання, пов’язані з сьогоденням, щоб учень відчув потребу навчитись їх виконувати”

“Структура нового компетентнісно орієнтованого змісту має спонукати учнів до пошуку особистих смислів навчання, аналізу й цілісного сприйняття його процесу, дослідження різних джерел інформації, її критичного осмислення й активного обговорення в групах, видобування знань у практичній діяльності та у партнерській взаємодії, рефлексії й презентування освітніх результатів”

В контексті питання про можливості для вдосконалення підручників учасники погодились, що в умовах реалізації завдань компетентнісного підходу зміст підручників має перш за все орієнтувати учнів на використання знань і вмінь, отриманих в освітньому процесі, для вирішення повсякденних проблем і життєвих ситуацій. Були озвучені наступні пропозиції:

- підручники мають містити більше практичних вправ та завдань, аби розвивати у школярів навички проєктної діяльності та вирішення проблемних, пошукових завдань, ніж спонукати учнів до автоматичного запам’ятовування і відтворення інформації. Тобто підручники мають

бути наближеними до реального світу і бути цікавими для школярів. Зокрема, представники історичної освітньої галузі висловились, що у підручниках з історії дуже бракує емпатійних текстів;

- підручники мають бути інтерактивними та містити міждисциплінарні зв’язки;
- підручники мають містити складову національно-патріотичного виховання та громадянської освіти;
- підручники повинна розробляти команда фахівців із залученням як науковців, так і вчителів-практиків;
- необхідно розробити електронні підручники, які будуть містити посилання на більш розширену інформацію. До прикладу, на оригінальні твори в повному обсязі, допоміжну літературу або корисні ресурси. Зокрема, учасники публічної консультації озвучили пропозицію додавати елементи доповненої реальності в е-підручники;
- варто розробити окремі підручники для вчителів та учнів.

Висновок: на думку учасників, в навчальних програмах має бути передбачена більша кількість годин на практичні роботи, дослідження, проєкти, групову взаємодію. У свою чергу, об’єм теоретичного матеріалу має зменшитись, адже важливо не переобтяжувати учня інформацією, а давати можливість її пошуку та аналізу прямо під час уроків. Окрім того, інформаційна грамотність має бути інтегрована в усі навчальні предмети як наскрізна компетентність. Учасники публічної консультації досягли консенсусу щодо того, що навчальні програми і підручники мають враховувати сучасні освітні технології, зокрема, діяльнісну освіту, проєктне навчання, технології розвитку критичного мислення.

Якими мають бути модельні навчальні програми?

Над питанням працювали: представники наукових інституцій, освітні експерти, авторські колективи.

Представникам наукової спільноти пропонувалось висловити власне бачення модельної навчальної програми. В рамках онлайн-опитування учасникам публічної консультації було важко дати відповідь на це питання, оскільки воно потребує підготовки. Проте більшість учасників у своїх відповідях наголосили на основному принципі модельних навчальних програм, вони мають містити:

- основу з базових компетентностей і очікуваних результатів навчання;
- структуру;
- загальну кількість годин (розподіл за темами і розділами визначає сам вчитель);
- зміст навчального матеріалу (тематика уроків), зразки творчих і практичних завдань, інструментарій для їх оцінювання.

Разом з тим, модельні навчальні програми не повинні бути переобтяженими обов'язковими деталями. Як висловились одна з учасниць, «вони мають бути для вчителя конструктором», тобто базою, довкола якої вчитель може будувати власні конструкції.

Під час онлайн-обговорень учасники підтримали тезу про те, що модельна програма має, перш за все, орієнтувати вчителя на кінцевий результат. У ній мають міститись всі базові й ключові компетентності, проте методики та інструменти для їх досягнення вчитель може обирати й комбінувати самостійно.

“Модельні навчальні програми можуть формуватись за загальним зразком із додаванням специфіки залежно від галузі”

“Потрібно узгоджувати програми всіх предметів для кожного класу і загалом. Визначити міжпредметні вузли по кожній темі. Це допоможе вчителям та авторам підручників поглибити й розширити міжпредметну інтеграцію, яка має бути як внутрішньогалузева, так і міжгалузева”

Висновок: модельні навчальні програми, на думку представників наукової спільноти, мають слугувати основою, на яку вчитель зможе нашаровувати власні методики та інструменти навчання.

Чи готові представники наукової спільноти брати участь у розробленні нових навчальних програм та підручників?

Над питанням працювали: представники наукових інституцій, освітні експерти, авторські колективи.

У форматі онлайн-обговорення практично усі учасники, які брали участь у групових обговореннях, висловили свою готовність долучитися до розробки нових навчальних програм та підручників.

Учасники мають бажання долучитись до розробки програм з тих предметів, у яких є фахівцями: української мови, української літератури, зарубіжної літератури, хімії, історії, права, сценічного мистецтва та інших.

Декілька робочих груп під час презентації напрацювань зазначили, що їм було б набагато цікавіше працювати над розробкою інтегрованих курсів, приміром, над інтегрованим курсом з історії та громадянської освіти, інтегрованим мовно-літературним курсом, інтегрованим курсом технологій та мистецтва, інтегрованим курсом в межах соціальної та здоров'язбережувальної галузі, інтегрованим курсом з наукових студій тощо.

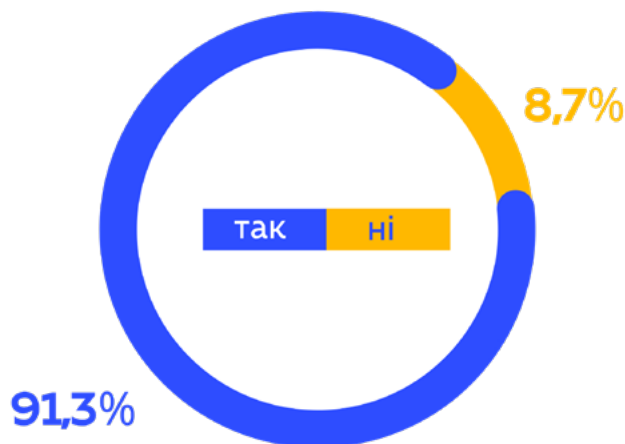
У межах онлайн-опитування відповіді

учасників розподілились наступним чином. (Графік 1)

спільноти, яка взяла участь в публічній консультації, готові долучитись до розробки навчальних програм та підручників.

Висновок: більшість наукової

Графік 1. Чи готові Ви брати участь у розробленні нових навчальних програм та підручників?

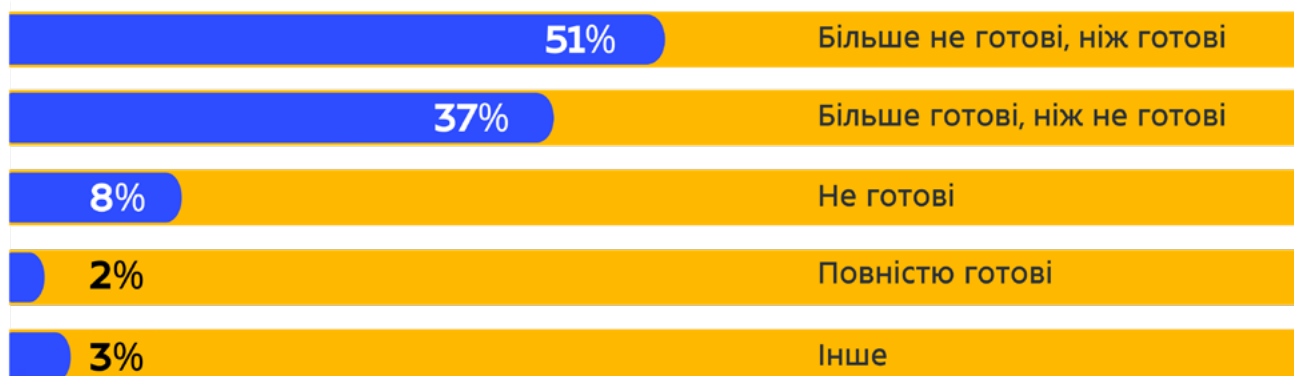

Як керівники та заступники керівників закладів загальної середньої освіти оцінюють готовність педагогічних колективів до розробки авторських навчальних програм?

Над питанням працювали: керівники та заступники керівників закладів загальної середньої освіти (II, I-II та I – III ступенів). В рамках опитування на це питання дали відповідь 103 учасники. (Графік 2)

Під час онлайн-обговорення чимало керівників закладів загальної середньої освіти зазначили, що все залежить від спроможності конкретного закладу і кожного окремого педагогічного колективу, проте, загалом педагогічні колективи українських шкіл не готові до розробок власних навчальних програм. Аби педагогічний колектив мав змогу розробляти якісні й професійні навчальні програми, необхідно провести їх підготовку і навчання, зокрема курси підвищення кваліфікації. Без чітких алгоритмів,

Графік 2. Як Ви оцінюєте готовність педагогічних колективів розробляти власні навчальні програми?

інструкцій і рекомендацій педагогічний колектив не готовий до розробки насправді якісних програм. Окрім того, необхідно надати вчителям додаткове матеріальне заохочення для створення і розробки власних навчальних програм, а також передбачити творчі відпустки, оскільки ця робота є відповідальною та складною, разом з тим – творчою, яка вимагає великої мотивації та часу.

Висновок: керівники закладів загальної середньої освіти загалом низько оцінюють готовність педагогічних колективів розробляти навчальні програми станом на сьогодні, оскільки процес створення програм є доволі складним, тому вчителі потребують підготовки та навчання, методичної підтримки і матеріального заохочення.

4.2.5. На якому рівні керівники та заступники керівників закладів загальної середньої освіти готові долучитися до створення та реалізації освітньої та навчальних програм?

Над питанням працювали: керівники та заступники керівників закладів загальної середньої освіти (II, I-II та I – III ступенів).

В рамках онлайн-опитування відповіді учасників розподілились наступним чином. (Графік 3)

Графік 3. На якому рівні керівники закладів загальної середньої освіти готові долучитись до створення та реалізації освітньої та навчальної програм?

60%	На етапі створення освітньої та навчальних програм
21%	На етапі планування діяльності за готовими освітньою та навчальною програмами
10%	На етапі створення типової навчальної програми
7%	На етапі розроблення модельних навчальних програм
2%	Інше

Під час онлайн-обговорення були озвучені думки про те, що розробка освітньої та навчальної програм вимагає певного досвіду і спеціального навчання для всього колективу, а також державної підтримки. Разом з тим, керівники закладів загальної середньої освіти відчують потребу в оновленні програм - для цього необхідно залучати як широке коло науковців,

методистів, так і вчителів-практиків.

Висновок: керівники та заступники керівників закладів загальної середньої освіти здебільшого готові долучитись до створення та реалізації освітньої та навчальних програм.

Чи мають вчителі досвід створення власних навчальних програм?

Над питанням працювали: вчителі та провайдери освітніх послуг, представники інститутів підвищення кваліфікації.

Питання про досвід створення власних навчальних програм було поставлене вчителям, провайдерам освітніх послуг та представникам інститутів підвищення кваліфікації під час онлайн-опитування та групового онлайн-обговорення. В онлайн-опитуванні взяли участь 288 вчителів, провайдерів освітніх послуг і представників інститутів підвищення кваліфікації, серед них 69% не мали досвіду створення власних навчальних програм і 31% осіб мали такий досвід. Більшість учасників онлайн-обговорення не мали досвіду створення навчальних програм (лише розробки календарно-тематичних планів), попри те, що в кожній робочій групі було декілька учасників, які брали участь в розробці навчальних програм.

Висновок: більшість учасників не мали попереднього досвіду створення власних навчальних програм.

Яких знань та умінь вчителям не вистачає, щоб створювати власні навчальні програми?

Над питанням працювали: вчителі та провайдери освітніх послуг, представники інститутів підвищення кваліфікації.

За результатами онлайн-опитування та онлайн-обговорення серед основних перепон і проблем, які не дозволяють створювати власні навчальні програми є:

- недостатня обізнаність щодо чітких вимог, інструкцій, алгоритмів, методологічної бази для створення програм, роз'яснень щодо їх апробації та затвердження. Для створення

навчальних програм вчителі потребує відповідного навчання та методичної підтримки, зокрема, це стосується розробки програмі навичок викладання інтегрованих курсів;

- брак часу - педагогічне навантаження вчителів не дозволяє присвятити розробці програм достатньо часу;
- брак досвіду - у вчителя-практика не було потреби у створенні власних навчальних програм;
- брак знань інформаційних комп'ютерних технологій та низьке матеріально-технічне забезпечення, особливо в сільських школах;
- бракує команди із залученням науковців, методистів, вчителів. Учасники погодились із твердженням, що над розробкою якісної програми має працювати висококваліфікована творча команда, а не одна особа;
- брак мотивації, фінансової підтримки та заохочення.

Висновок: учасники зазначали різні перепони і проблеми, які стоять на заваді створення власних навчальних програм, серед них найчастіше згадувались: брак часу, досвіду, знань, навичок, а також матеріальної підтримки та технічної оснащеності тощо.

Чи готові вчителі брати участь у командній роботі зі створення власних навчальних програм?

Над питанням працювали: вчителі та провайдери освітніх послуг, представники інститутів підвищення кваліфікації.

За результатами онлайн-опитування 74% опитаних готові брати участь в командній роботі зі створення власних навчальних програм. У той же час 26% виразили свою

неготовність долучатися до такої роботи. Разом з тим, під час презентації результатів групових обговорень всі групи висловили готовність долучитись до розробки навчальних програм. Проте, в деяких групах було озвучене застереження щодо інтегрованих курсів – до розробок таких курсів частина учасників не є готовою.

Висновок: більшість учасників готові брати участь у командній роботі щодо розробки навчальних програм та матеріалів.

4.3 Базовий навчальний план

Формати консультацій:

онлайн-опитування, онлайн-обговорення.

Учасники:

представники наукових інституцій, освітні експерти, авторські колективи, керівники закладів загальної середньої освіти, вчителі та провайдери освітніх послуг, представники інститутів підвищення кваліфікації.

Переваги та ризики нового формату Базового навчального плану

Над питанням працювали: керівники та заступники керівників закладів загальної середньої освіти (II, I-II та I – III ступенів)

Керівникам закладів загальної середньої освіти було запропоновано висловити та проаналізувати переваги та ризики нового формату Базового навчального плану.

Переваги

Підсумовуючи думки усіх учасників, можна виділити головну перевагу нового формату - зменшення навантаження на дітей та їх батьків.

Учасники зазначали, що переваги матимуть не лише учні, але і школи, які матимуть змогу реалізувати свою автономію.

“Вчителі ж отримують педагогічну свободу: вони зможуть самостійно створювати та обирати програми, які більше підходять для їх учнів”, - зазначають учасники публічних консультацій.

Окрім цього, учасники зазначали, що сучасний базовий план надає можливості професійного розвитку для вчителів, а також передбачає достатнє навантаження на вчителів навіть у малокомплектних школах.

Ризики

Керівники підкреслили основний ризик у новому форматі Базового навчального плану, а саме - професійну неготовність вчителів. Вчителям, які викладають зараз, необхідно пройти перепідготовку, що є складним процесом, який вимагає часу та мотивації.

“Мало дати автономію вчителям, потрібно навчити їх нею користуватися. Можливості автономії можуть бути втрачені”, - зазначають учасники публічних консультацій.

Крім того, учасники вважають, що слід переглянути освітні програми для студентів педагогічних університетів. Причиною цього, на думку учасників, є те, що якщо зараз їх не навчають викладати інтегровані курси, вони можуть залишитися без роботи в майбутньому.

Також були озвучені такі ризики:

- вчитель буде надавати переваги своєму предмету при викладанні;
- наразі вчитель не має часу опанувати декілька інтегрованих предметів, тому і учні не зможуть досягнути;
- немає підручників з інтегрованих курсів;
- у невеликих школах інтегровані курси складно впровадити, а також складно врахувати при цьому бажання учнів.

Висновок: здебільшого керівники навчальних закладів позитивно сприймають новий формат. На думку учасників, новий формат Базового навчального плану - це прогресивний інструмент покращення якості освіти та можливість автономії для шкіл. Проте для того, аби його реалізувати, необхідна підготовка вчителів.

Варіанти реалізації Базового навчального плану Державного стандарту базової середньої освіти

Над питанням працювали: представники наукових інституцій, освітні експерти, авторські колективи.

Під час групового обговорення варіантів реалізації Базового навчального плану Державного стандарту базової середньої освіти науковці запропонували своє бачення:

- українська мова і література не повинні бути зведені. Українська мова та українська література сприяють формуванню української ідентичності учнів. Тому майже під час кожної консультації групи піднімали питання об'єднання мови і літератури. Ставлення до об'єднання цих предметів - негативне, бо мова і література мають бути інваріантними окремими предметами;

- необхідно впроваджувати на державному рівні світові онлайн курси;

- необхідно створити єдиний базовий документ із можливістю вирішувати інтеграцію для кожного закладу окремо, керуючись при цьому запитом від батьків і дітей;

- варто складати авторські навчальні програми, порадившись з учнями, проте маючи типову програму;

- в школах має бути сталий інваріант, можна впроваджувати спецкурси,

які доповнюють інваріант, але не замінюють його. Оскільки окремі повноцінні предмети формують в учнів предметне мислення;

- необхідно конкретизувати сам Базовий навчальний план та запропонувати декілька конкретно прописаних варіантів;

- базовий план повинен бути реалізований зі збереженням варіативності: школи мають змогу обирати варіант навчального плану, можна конструювати різні навчальні плани для шкіл, які не будуть обмежувати можливості шкіл;

- для реалізації Базового плану необхідно провести підвищення кваліфікації педагогів.

Була висловлена думка, що в учня має бути можливість самостійно обрати формат навчання: навчання через окремі предмети, навчання через інтегровані курси (міжпредметні чи міжгалузеві), навчання, що базується на концентричному підході, або інші варіанти.

“Необхідно опрацювати відповідні навчальні програми та методики, тоді буде легше впроваджувати нові форми роботи з учнями, що передбачає індивідуальну освітню траєкторію”

Висновок: науковці висловили різні погляди щодо реалізації Базового навчального плану Державного стандарту базової середньої освіти. Основна думка полягає у тому, що Базовий план повинен бути підґрунтям, відмежовуючись від якого вчителі зможуть викладати предмети, орієнтуючись на своїх учнів.

Формат типового навчального плану, що максимально забезпечить автономію школи

Над питанням працювали: керівники та

заступники керівників закладів загальної середньої освіти (II, I-II та I – III ступенів)

Учасникам публічних консультацій у форматі групового обговорення було запропоновано визначити, який формат типового навчального плану максимально забезпечить автономію школи. Учасники висловили протилежні думки щодо цього питання.

Частина учасників вважає, що типового плану не повинно бути для шкіл, які хочуть мати автономію. Орієнтуватися потрібно на Державні стандарти, а не на типовий навчальний план. Необхідно вибудовувати прямий зв'язок між державним стандартом та освітньою програмою навчального закладу.

Інша частина учасників консультації допускає існування типового навчального плану, проте з певними особливостями:

- план повинен бути більш варіативним. На думку керівників, у Форматі типового навчального плану варіативних предметів повинно бути більше 50%, а на думку науковців - 30-50%;

- потрібно дати можливість школам самостійно розподіляти години з навчального плану між предметними галузями, орієнтуючись на специфіку класу (математичний, історичний, фізико-математичний). Такий план повинен містити чітко прописану мінімальну кількість годин на галузь, а далі - кожна школа могла б визначати підхід, як їх розподіляти. Важливо мати максимальну гарантовану кількість годин.

Учасники зазначали, що школи не можуть бути повністю автономними у зв'язку із залежністю від фінансування на місцеву рівні.

“Автономія школи повинна бути, в першу чергу, автономією фінансовою”

Керівники закладів середньої освіти озвучили такі пропозиції щодо реалізації

формату типового навчального плану, який забезпечить автономність шкіл:

- не сприймати типові положення і рекомендації як обов'язкові інструкції, що наразі робить багато вчителів та адміністрації. Таким чином, можливо, варто переформулювати питання та тези у державному стандарті; затверджувати плани шкільною спільнотою, а не управлінням освіти;
- при розробці базового плану потрібно враховувати потреби батьків, учнів та вчителів, акцентуючи увагу на дитиноцентризмі.

Висновок: думки учасників щодо типового навчального плану розділилися: одні вважають, що такого навчального плану взагалі не повинно бути, адже він не дає школі бути автономною. Інші вважають, що типовий навчальний план може існувати і не шкодити автономії школи, якщо він буде варіативним.

Варіанти типових навчальних планів

Над питанням працювали: керівники закладів середньої освіти, заступники закладів середньої освіти, вчителі 5-9 класів із різних освітніх галузей, представники інститутів підвищення кваліфікації, провайдери освітніх послуг, представники наукових інституцій, науково-педагогічні працівники, освітні експерти та авторські колективи, батьки.

Додатково після серії публічних консультацій учасникам було запропоновано пройти опитування щодо варіантів типових навчальних планів.

В опитуванні взяли участь 61 особа із різних областей України. Серед яких:

- 55,7% представників вчительської спільноти;
- 26,4% керівників закладів загальної середньої освіти;
- 14,7% науковців;

5,0% батьків.

Учасникам були представлені матеріали з роз'ясненням щодо варіантів типових навчальних планів та запропоновано обрати прийнятний для них варіант у кожній освітній галузі.

Варіанти, серед яких обирали учасники:

- A - окремі предмети;
- B - часткова інтеграція в межах галузі;
- C - повна інтеграція в межах галузі;
- D - міжгалузева інтеграція;
- E - комбіновані варіанти/Ваш варіант.

З діаграми можна побачити, що учасники допускають можливість інтеграції

предметів/курсів у різних варіантах. (Графік 4)

Якщо ж подивитись, які варіанти обирали учасники для своєї освітньої галузі, то варіант "А - окремі предмети" обрало 52%, «В - часткова інтеграція в межах галузі» - 14,9%, варіант "С - повна інтеграція в межах галузі" - 10,4%, "D - міжгалузева інтеграція" - 8,3% та варіант "Е - комбіновані варіанти/Ваш варіант" обрало 14,6%.

З наведених вище даних можна припустити, що учасники опитування в цілому не проти інтеграції навчальних предметів в різних її формах, але не розуміють чи побоюються наслідків інтеграції у своїй освітній галузі.

Графік 4. Бачення учасників щодо варіантів типових навчальних планів по кожній освітній галузі

4.4 Організація освітнього процесу

Формати консультацій: онлайн-опитування, онлайн-обговорення.

Учасники: батьки.

Що батьки хотіли б змінити в організації навчання своїх дітей?

Над питанням працювали: батьки, представники громадських організацій.

Під час публічної консультації батькам пропонувалось озвучити власне бачення потрібних змін в організації навчального процесу в рамках групових обговорень та онлайн-опитування. У контексті цього питання чимало батьків звернули увагу на такі проблеми, які потребують уваги:

- перевантаженість дітей. На думку батьків, навчальні програми є надто насиченими і важкими для опанування;
- програми часто не відповідають викликам сучасності, вони є застарілими та відірваними від реального життя та практичної діяльності. Батьки переконані, що дітям потрібні не академічні знання, а практичні навички проєктної, дослідницької діяльності, роботи в групах тощо;
- класи є переповненими, що не дозволяє вчителю приділяти достатньо уваги кожному з учнів та враховувати їхні індивідуальні потреби;
- відсутнім є широкий перелік варіативних дисциплін, які дитина може обирати з огляду на власні бажання і схильності додатково до обов'язкових предметів.

Стосовно інтегрованих курсів як зміни в організації навчання, думки батьків різнилися: частина ставить до інтеграції зі скепсисом та страхом (який пов'язаний з тим, що не всі педагоги зможуть якісно реалізувати інтегрований

підхід і, відповідно, якість шкільної освіти може погіршитись), інша частина батьків підтримує інтеграцію, адже, на їхнє переконання, інтеграція допоможе оптимізувати дисципліни та зробити навчання більш ефективним.

Батьки пропонують ввести наступні інваріантні інтегровані курси: «Наука» (фізика + хімія + біологія + географія), «Мова» (мова + література + історія), «Математика» (алгебра + геометрія + інформатика), «Мистецтво» (музика + малювання + трудове навчання + фізична культура) або інші комбінації, приміром, фізична культура + захист Вітчизни + основи здоров'я, історія + географія тощо.

Висновок: найчастіше батьки озвучують потребу в осучасненні навчальних програм і методик навчання, у більшій гнучкості переліку дисциплін відповідно до здібностей і інтересів школярів, у більшій орієнтації на практичних навичках та життєвих компетентностях, які має здобути дитина в школі, ніж на засвоєнні надмірно великих обсягів теоретичного матеріалу.

Скільки навчальних предметів мають вивчати учні у 5-9 класах?

Над питанням працювали: батьки, представники громадських організацій.

Відповіді батьків у рамках онлайн-опитування розподілились таким чином.

Графік 5. Скільки навчальних предметів мають вивчати учні 5-9 класів?

Які предмети, на думку батьків, можна вилучити зі шкільної програми?

Над питанням працювали: батьки, представники громадських організацій.

Чимало учасників публічної консультації вважають, що їх кількість є оптимальною на сьогодні. У той же час, деякі учасники наводили переліки предметів, які, на їх думку, необхідно суттєво скоротити, або виключити зі шкільної програми взагалі. Серед них етика, мистецтво, фізична культура, християнська етика, музика, трудове навчання, основи здоров'я, російська мова, громадянська освіта, інформатика (оскільки діти на сьогодні обізнані з інформаційними технологіями набагато глибше, ніж викладається в шкільній програмі, батьки пропонують трансформувати інформатику у програмування, робототехніку, комп'ютерну інженерію, веб-дизайн), друга іноземна мова (не у всіх є потреба в ній, і частині дітей краще присвятити час одній іноземній мові), зарубіжна література як окремий предмет, історія міста.

Висновок: батьки, відповідаючи на це питання, навели доволі широкий перелік предметів, які, на їхню думку, варто вилучити зі шкільної програми. Вони аргументують свій вибір тим, що ці предмети забирають дуже багато часу у дітей попри те, що вони не завжди є доцільними та потрібними дитині. Як варіант, вони пропонують скоротити кількість годин, винести ці предмети як факультативні дисципліни за вибором, або включити їх частину інтегрованого курсу.

Які предмети, на думку батьків, потрібно ввести до навчальної програми у 5-9 класах?

Над питанням працювали: батьки, представники громадських організацій.

Серед пропозицій щодо додаткових предметів, які варто включити в навчальну програму, найчастіше лунали такі: медіаграмотність, сексуальна освіта, прикладне правознавство, економіка, фінансова грамотність, навички комунікацій, логіка, риторика, критичне мислення та інші предмети, орієнтовані на розвиток soft skills, психологія тощо.

Висновки: батьки в контексті відповіді на це питання навели предмети, які, на їхню думку, допоможуть школярам краще орієнтуватись у світі сьогодення та сприятимуть розвитку потенціалу дитини, оскільки навчальна програма середньої школи потребує значної модернізації та адаптації відповідно до викликів та тенденцій сучасного світу. Зокрема, батьки переконані, що нині важливо змістити акцент на здобуття дитиною практичних навичок.

На які предмети потрібно більше годин на тиждень, а на які - менше?

Над питанням працювали: батьки, представники громадських організацій.

Частоті предмети, які одні батьки вважають зайвими, інші батьки навпаки пропонують збільшити в кількості годин. Зокрема, це стосується технологій, мистецтва, другої іноземної мови, історії, фізичної культури, етики, зарубіжної літератури, математики, української мови тощо.

Одна частина учасників пропонує розподілити більше годин на гуманітарний блок дисциплін за рахунок зменшення природничо-математичного блоку, натомість інша частина пропонує полярно протилежний підхід. Звідси можна зробити висновок, що батьки дають відповідь на це питання з огляду на власне бачення і досвід, а також на різні схильності та зацікавлення своїх дітей.

Висновок: в контексті онлайн-обговорення та онлайн-опитування

батьки не знайшли повного консенсусу у відповіді на це питання. Перераховуючи предмети, кількість годин яких потрібно скоротити, батьки зазначали, що проблема часто полягає не в непотрібності предмета чи надто великій кількості годин, які на нього виділяються, а в методиках викладання матеріалу і необхідності вдосконалення програм і підручників.

4.5. Ставлення до процесу публічних консультацій

Після кожної консультації на платформі Zoom учасникам пропонувалось заповнити форму зворотнього зв'язку. Сотня учасників виявили бажання описати свої враження від публічних консультацій з Міністерством освіти і науки України.

Факторами, які спонукали громадян взяти участь у публічних консультаціях, стали їхня активна життєва позиція, небайдужість до освітнього процесу в країні та до долі майбутніх поколінь, а також професійна зацікавленість щодо

Державного Стандарту та до реформ в освіті загалом.

“Мені не байдужа освіта моєї Батьківщини, і це шанс зробити позитивний внесок в її трансформацію, крім цього, публічне обговорення - це можливість почути думки інших людей, проаналізувати власний досвід та внести зміни чи то посилити свої переконання”

Учасники високо оцінили роботу модераторів та виступи спікерів. Близько 86% опитаних оцінили їх роботу на 4-5 балів за 5 бальною шкалою. Майже 100% підтримали використання практики публічних консультацій Міністерства з учасниками освітнього процесу надалі.

“Світ трансформується щохвилини, суспільство також. І якщо ми хочемо розвиватися, прогресувати, то потрібно діяти. Освіта - це фундамент державності. Обговорення - це демократична форма змін, бо досягнення компромісу в певних питаннях неможливе без діалогу”

05 Наступні кроки

Після затвердження Державного стандарту базової середньої освіти у вересні 2020 року, Міністерством освіти і науки України заплановано такі подальші заходи:

Жовтень 2020 року – березень 2021 року

Створення типової освітньої програми та модельних навчальних програм, їхня експертиза та затвердження.

Листопад 2020 року – вересень 2021 року

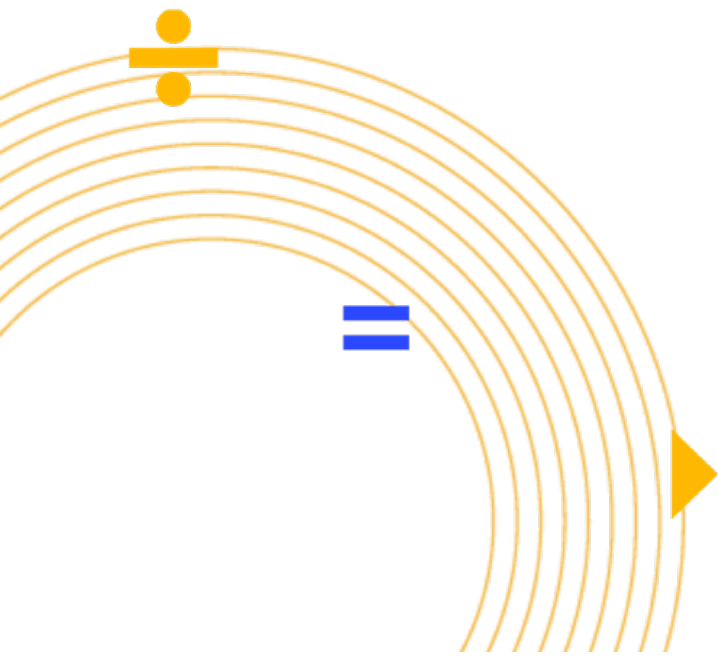
Розроблення системи оцінювання навчальних досягнень учнів, здобутих на рівні першого (5-6 клас) і другого (7-9 клас) циклів базової середньої освіти.

3 вересня 2021 року

Пілотування навчально-методичних матеріалів.

Березень 2021 року - серпень 2022 року

Підвищення кваліфікації педагогів.

06 Зворотній зв'язок/Відповіді Міністерства освіти і науки України

6.1 Запитання від учасників

У цей розділ винесено найбільш часті питання від учасників, щоб люди, які не могли долучитись до консультацій, мали змогу дізнатись відповідь на них. Разом з тим, у цей розділ винесено і ті питання, на які експерти не встигли дати відповіді під час заходів і ті питання, які учасники писали у чатах, коментарях на Facebook, в онлайн-анкетах, на які не було можливості одразу відповісти.

Авторські програми

Яким чином буде відбуватись механізм затвердження авторських програм?

Хто їх буде затверджувати та в які терміни? Яким чином буде здійснюватися фінансування авторських програм і навчальних комплексів?

Авторські колективи матимуть змогу запропонувати свої варіанти навчальних програм в грудні 2020 року. Всі авторські програми можуть стати частиною типової освітньої програми за умови відповідності Стандарту та після відповідної експертизи (грифування).

Модельні навчальні програми можна модифікувати на рівні шкіл із

затвердженням педагогічною радою. Якщо освітня програма та навчальний план відрізняється від типового, то її затверджуватиме ДСЯО - державна служба якості освіти.

Державне замовлення на підручники буде стосуватись типової освітньої програми та тих модельних навчальних програм, які до неї увійдуть.

Також учасники консультацій висловили занепокоєння, чи не призведе розмаїття авторських програм до зниження якості знань.

Школи матимуть можливість вибору навчальної програми, за якою будуть навчатись здобувачі освіти. Можливість такого вибору призведе до підвищення якості навчальних програм, адже їхні укладачі зважатимуть на те, що ця програма не єдина з можливих.

Апробація

Чи буде проведена апробація та подальше обговорення її результатів до імплементації інтеграції?

Яким чином це буде відбуватися? Чи будуть охоплені всі школи, чи окремі заклади освіти?

Пілотні школи, які зараз є учасниками експерименту з впровадження Стандарту початкової школи матимуть пріоритетну можливість взяти участь у пілоті з впровадження Стандарту базової школи. Пілотуванням будуть охоплені певні заклади по всій території України. Пілотування у 5-х класах розпочнеться у 2021 році.

У пілоті будуть апробовані всі рішення, що відрізняються від поточної практики, що відбувається на підставі попереднього Стандарту базової середньої освіти: наприклад, часткова або повна внутрішньогалузева і міжгалузева інтеграція, а також окремі "спецкурси". Під час пілотування інтеграцію на будь-якому рівні випробовуватимуть ті заклади, які її оберуть.

Навчальні години

За яким принципом відбуватиметься розподіл годин між освітніми галузями?

Що гарантуватиме справедливий розподіл годин?

Базовий навчальний план, що є частиною Стандарту, визначає рекомендовану, мінімальну та максимальну кількість навчальних годин за кожною з освітніх галузей. Рекомендована кількість годин не утискає жоден із предметів, які були частиною попереднього Стандарту. Відповідно до рекомендованої кількості годин жоден вчитель не втратить навантаження й заробітну плату.

Освітню програму закладу освіти ухвалює педагогічна рада, яка зважатиме на те, які вчителі працюють у школі та яким чином можна розподілити навчальні години між ними. Якщо вчительська спільнота школи обере варіант інтеграції, до прикладу, української і зарубіжної літератури або історії України та всесвітньої історії, то кількість годин з кожного із цих предметів не зменшиться, а може навіть і збільшуватись за рахунок перерозподілу годин між галузями.

Державний стандарт

Яким чином забезпечено фінансування реформи та якими є ризики недофінансування для імплементації реформи?

МОН виступає з ініціативою продовження субвенції НУШ на оновлення навчальної бази: середовища, обладнання та навчальних матеріалів. Рішення про виділення відповідних коштів затверджуватиме Уряд.

Чи здійснювалася міжнародна експертиза Держстандарту?

Так. Перелік ключових компетентностей та наскрізних вмінь, закладений в Стандарт, базується на «Рекомендаціях Європейського Парламенту та Ради ЄС щодо формування ключових компетентностей освіти впродовж життя». Завдяки підтримці Європейського фонду освіти, за безпосередньої участі провідних європейських експертів, ці рекомендації та пов'язані з ними європейські документи (так звані "Рамки компетенцій") ретельно опрацьовувала команда авторів Стандарту.

До розробки Стандарту були залучені міжнародні експерти з проєктів «Нова українська школа – 2» (Республіка Польща), «Демократична школа» Європейського Центру імені Вергеланда (Королівство Норвегія), «Фінська підтримка реформи української школи» (Фінляндська республіка).

За якою процедурою формувалася команда розробників Держстандарту і чи були залучені до розроблення проєкту вчителі-практики?

У 2016 році Міністерство освіти і науки України провело конкурс для створення команди розробників Стандарту базової середньої освіти. Цю команду пізніше доповнювали нові експерти за запрошенням Міністерства. Вчителі-практики було залучені як до безпосередньої участі у робочій групі, так і до обговорень проєкту Стандарту.

Коли буде затверджено остаточний варіант Держстандарту і чи буде він оприлюднений?

Державний Стандарт базової середньої освіти було затверджено 30 вересня 2020 року. Його було оприлюднено 2 жовтня 2020 року на сайті Кабінету Міністрів України.

Інтеграція навчальних предметів

Ця тема найжвавіше обговорювалася під час серії публічних консультацій. Серед коментарів вчителів найчастіше зустрічається незрозуміння, яким чином буде інтегрований предмет, який вони викладають. Було озвучено прохання навести приклад вдалих інтегрованих курсів. Також вчителям не вистачає аргументів на користь інтеграції. Відкритим для учасників залишається питання складання ЗНО, якщо учні навчатимуться за інтегрованими предметами.

Кожна освітня галузь описана через обов'язкові результати навчання, а також для кожної з них визначено компетентнісний потенціал. Галузь може викладатись як окремий предмет, як кілька предметів чи окремі аспекти кількох галузей можуть бути об'єднані в інтегрований курс. Як окремі предмети, так і інтегровані курси в сукупності мають охопити всі обов'язкові результати навчання.

Випускники базової школи складають ДПА, а не ЗНО. Випускники 9-х класів, які першими навчатимуться за новим Стандартом, складатимуть ДПА у 2027 році. До цього часу укладачі завдань мають змінити завдання відповідно до тих пріоритетів, що закладені у Стандарті: компетентнісного навчання та наскрізних умінь.

Підготовка вчителів

Яким чином буде здійснюватись перепідготовка педагогів для викладання інтегрованих курсів?

Коли почнеться підготовка таких майбутніх фахівців у навчальних закладах?

Підвищення кваліфікації вчителів буде включати у себе ознайомлення з основними принципами Стандарту та навчання практичному застосуванню цих принципів на практиці. Воно буде забезпечено Інститутами післядипломної освіти педагогічних працівників та іншими суб'єктами їхнього професійного розвитку, зокрема громадськими організаціями за підтримки міжнародних партнерів.

Підвищення кваліфікації стосуватиметься всіх вчителів, незалежно від того що вони викладатимуть – окремий предмет чи інтегрований курс. Таке навчання розпочнеться у 2021 році.

Серед науковців виникло запитання щодо створення ресурсних центрів професійного розвитку. Яка мета діяльності таких центрів, в яких установах вони будуть створені?

Центри професійного розвитку створюються переважно на базі районних методичних кабінетів (центрів) або на рівні об'єднаних територіальних громад. Підтримка цим центрам надаватиметься через професійний розвиток працівників, залучених до роботи у них. Над підвищенням кваліфікації цих працівників працює Український інститут розвитку освіти за підтримки проєкту «Фінська підтримка реформи української школи».

Також від науковців записана була пропозиція про створення потужної освітньої платформи МОН, де методичні розробки й матеріали проходили відкритий конкурс та/або експертну оцінку.

На сайті Українського інституту розвитку освіти буде створена бібліотека модельних навчальних програм, яка постійно поповнюватиметься новими програмами. Модельні програми отримають можливість потрапити в цю

бібліотеку після відповідної процедури грифування.

Підручники

Який пакет підручників буде замовляти держава, якщо варіацій інтеграції навчальних предметів у варіативні предмети/курси може бути дуже багато?

Чи не трапиться так, що відсутність фінансування і, відповідно, підручників визначатиме, який саме варіант школа має запроваджувати?

Держава замовлятиме підручники з навчальних предметів та інтегрованих курсів, передбачених типовою освітньою програмою. При виборі іншої освітньої програми, за рахунок державних коштів школа може отримати лише передбачені типовою освітньою програмою підручники.

Скорочення вчителів

На думку вчителів, виходячи із сучасних реалій, цілком зрозуміло, що до викладання інтегрованого предмета необхідно залучати кількох педагогів. Чи не призведе інтеграція до звільнення вчителів?

Рішення про вибір предметів або інтегрованих курсів приймає заклад освіти, зважаючи на кадровий потенціал школи. Рекомендована кількість навчальних годин, передбачена Стандартом для кожної з освітніх галузей, не утискає жоден із предметів, тож його втілення не призведе до звільнення вчителів.

Типові освітні програми (ТОП)

Якою є мета долучення всіх охочих до створення програм?

Це дасть можливість носіям авторських рішень запропонувати програми, що стануть частиною затвердженої типової освітньої програми. Долучення всіх охочих дозволить створити реальний вибір для вчительських спільнот.

Як узгоджується одночасне створення ТОП і підручників?

Створення типової освітньої програми і підручників – не одночасні, а послідовні дії. Спочатку буде ухвалено типову освітню програму з переліком модельних навчальних програм і на цій підставі будуть замовлятися підручники.

Як варіативність ТОП вплине на навантаження системи підготовки вчителів?

Для вчителів буде спільна для всіх частина підвищення кваліфікації – ознайомлення з основними принципами Стандарту та механізмами його впровадження, а також окреме навчання відповідно до обраного рішення (предметів або інтегрованих курсів). Автори відповідних програм будуть залучатися і до підвищення кваліфікації вчителів.

Хто буде обирати програми – вчитель чи педрада?

Вчительська спільнота із затвердженням педради.

Типовий навчальний план

Коли будуть опубліковані навчальні плани?

Проект типового навчального плану буде опубліковано в грудні 2020 року.

Чи заклад сам обиратиме варіант типового навчального плану?

Відповідно до Закону «Про освіту» школа має створити освітню програму закладу. Якщо така програма створюється на основі типової освітньої програми, вона затверджується педрадою і не потребує ніяких зовнішніх погоджень. При цьому здійснюється й вибір відповідного варіанту навчального плану.

Чи входить до типових планів можливість організації допрофільної підготовки у базовій школі?

У другому циклі базової освіти, зокрема у 9 класі, можуть бути введені окремі елементи допрофільної підготовки. При цьому необхідно запобігати штучному обмеженню вибору учнями шляхів власної освітньої траєкторії.

Чому існує чотири варіанти типових планів, що передбачають інтегровані курси, а для попредметного вивчення - лише один варіант?

Не існує більше одного варіанту, щоби описати предметний поділ, а інтегрованих варіантів може бути декілька. При цьому не йдеться, що у типовому навчальному плані можуть бути виключно окремі предмети або інтегровані курси: рішення можуть бути різними відповідно до освітніх галузей. Обрати можна предметний, інтегрований або як предметний, так і інтегрований варіант типового навчального плану.

07 Процес проведення консультацій

7.1. Формат консультацій

Для найбільш ефективного залучення учасників публічні консультації проходили у двох форматах: онлайн-обговорення на платформі Zoom (групові обговорення) та онлайн-опитування.

Консультації у форматі онлайн-обговорення

На платформі Zoom у форматі онлайн-обговорення було проведено 6 подій. Запрошені учасники мали можливість дізнатись про реформу від експертів та поставити запитання. Також учасники працювали в групах та надавали свої пропозиції щодо визначених питань.

Одночасно відбувалась трансляція на Facebook. Ті учасники, які не могли долучитись до онлайн-обговорення в Zoom, мали можливість стежити за подією через Facebook і ставити питання експертам. Хоча учасники з Facebook не могли брати участь у групових обговореннях, вони мали можливість бачити презентації напрацювань робочих груп та коментувати їх.

Консультації онлайн-опитування

Для всіх учасників, які не мали можливості долучитись до обговорення на платформі Zoom, була розроблена онлайн-анкета.

Дана анкета містила перелік питань для кожної цільової аудиторії, які запрошувались до участі у публічних консультаціях. Після проведення серії публічних консультацій стало зрозуміло, що учасники бачать процес інтеграції навчальних предметів у середній освіті по різному. Тому учасникам було запропоновано пройти додаткове онлайн-опитування щодо варіантів типових навчальних планів, яке містило різні варіанти інтегрування предметів.

7.2. Географія

Для охоплення більшої кількості громадян серія публічних консультацій включила в себе шість подій, куди були запрошені учасники із різних регіонів України. Всі області були зібрані у 6 груп. Для кожної групи областей була проведена окрема подія.

	02.06 Київ	
	04.06 Північ	Київська, Житомирська, Чернігівська, Сумська, Рівненська
	09.06 Центр	Кіровоградська, Черкаська, Вінницька, Полтавська, Хмельницька
	11.06 Південь	Одеська, Миколаївська, Херсонська, Запорізька
	16.06 Схід	Луганська, Донецька, Харківська, Дніпропетровська
	18.06 Захід	Закарпатська, Львівська, Івано-Франківська, Волинська, Чернівецька, Тернопільська

7.3. Теми консультацій

Теми публічних консультацій стосувались:

- Інтеграції навчальних предметів
Зміни до навчальних програм
- Нового базового навчального плану
Державного стандарту базової
середньої освіти
- Нових підходів до організації освітнього
процесу

7.4. Учасники консультацій та демографічний профіль

Цільові аудиторії

Відповідно до теми та мети публічної консультації було визначено цільові аудиторії, які були сформовані у чотири групи:

Керівники:

- Керівники закладів середньої освіти
- Заступники закладів середньої освіти

Вчителі:

- Вчителі 5-9 класів із різних освітніх галузей
- Представники інститутів підвищення кваліфікації
- Провайдери освітніх послуг

Науковці:

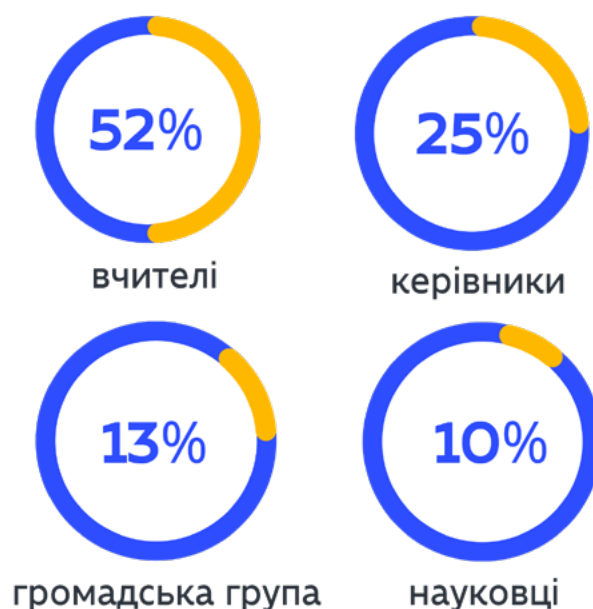
- Представники наукових інституцій
- Науково-педагогічні працівники
- Освітні експерти та авторські колективи

Громадська група:

- Громадські організації

■ Батьки

Графік 6. Розподіл учасників обох форматів консультацій за цільовою аудиторією

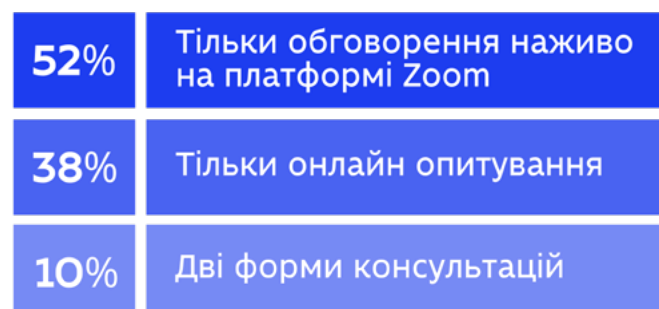

Кількість учасників

Усерії публічних консультацій на платформі Zoom учасників запрошували відповідно до попередньо встановлених квот. До онлайн-обговорення було запрошено 701 учасника із 1068 зареєстрованих.

В онлайн-опитуванні взяли участь 485 учасників. Також 61 учасник долучився до опитування щодо варіантів типових навчальних планів.

Графік 7. Розподіл учасників за форматом консультацій

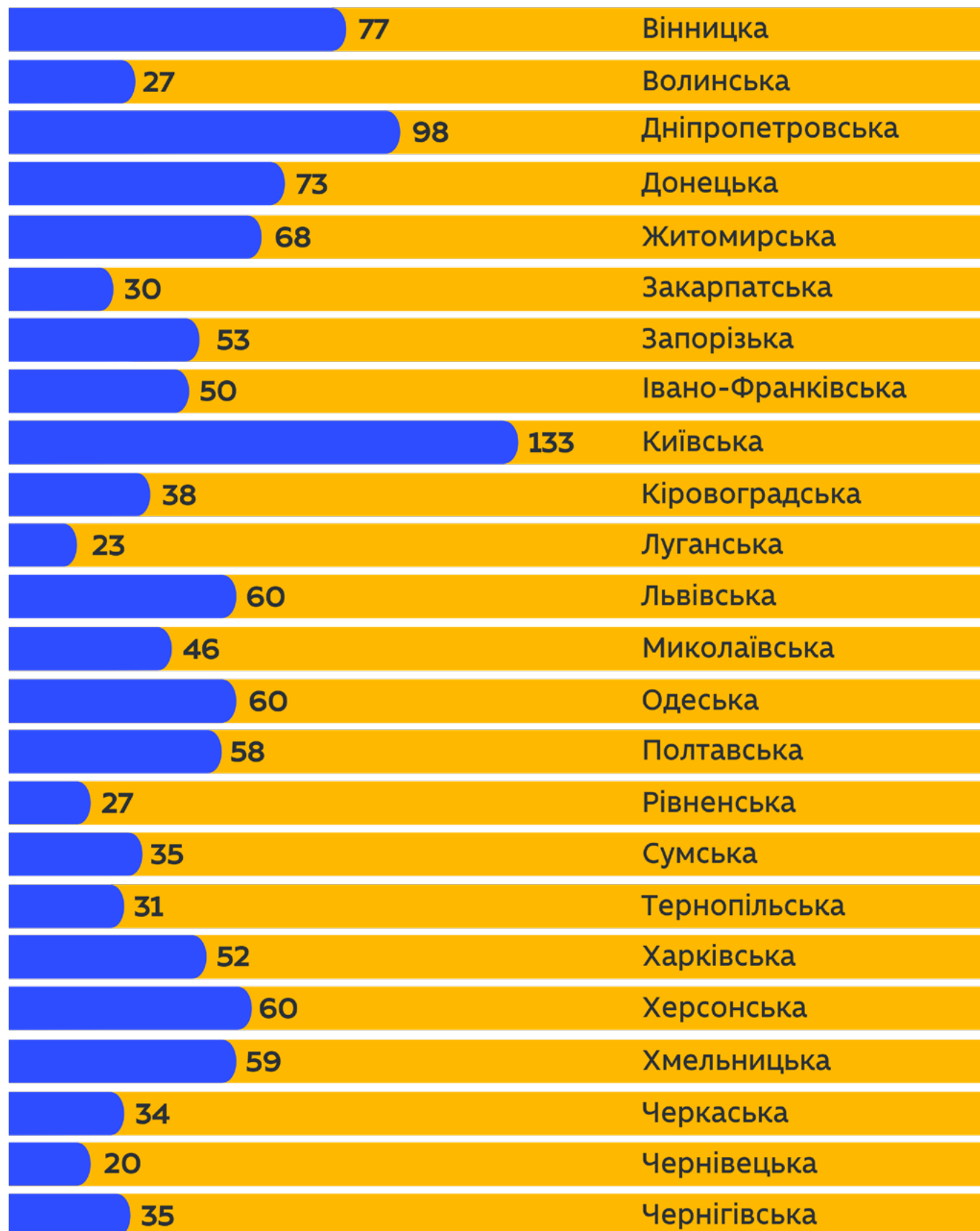

Географічний розподіл

з форматів були представлені учасники з усіх областей України.

У серії публічних консультацій в кожному

Графік 8. Розподіл учасників всіх форматів консультацій за областями

Стать

Згідно з даними 2018/2019 навчального року Інституту освітньої аналітики, в Україні 99% вчителів початкової школи і 81% вчителів середньої та старшої шкіл – жінки. У відповідному співвідношенні участь у консультаціях взяли жінки та чоловіки:

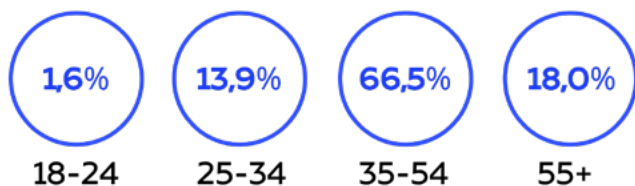
11%

89%

7.4.5. Вік

Графік 9. Розподіл учасників обох форматів консультацій за віком

Освіта

Графік 10. Розподіл учасників обох форматів консультацій за рівнем освіти

76,7%	Освітньо-кваліфікаційний рівень "Магістр" або "Бакалавр"
15,7%	Будь-який освітньо-кваліфікаційний рівень після "Магістр"
5,9%	Інше або не вказано
1,7%	Освітньо-кваліфікаційний рівень "Бакалавр"

7.5. Методологія обробки та аналізу даних

Збір, зберігання та формування даних

Усі онлайн-обговорення, що відбувались на платформі Zoom, були записані. По завершенню кожної публічної консультації зберігалися відео обговорення та коментарі чатів: як загального обговорення, так і обговорення з цільовими аудиторіями в окремих кімнатах. Також напрацювання цільових аудиторій впродовж обговорення нотувались модераторами в кожній групі. Усі дані, які були зібрані під час публічних консультацій у форматі онлайн-обговорення, було оцифровано і збережено аналітиками Інституту "Республіка" у машиночитабельному форматі "comma-separated values" (.csv). Дані з онлайн опитування були автоматично збережені у форматі .csv через програмний додаток Google Forms. Цей формат має декілька переваг, зокрема:

- виступає стандартом для збереження та аналізу даних для більшості сучасних business intelligence (BI) інструментів: Microsoft Excel, Tableau, STATA, Statistical Analysis Software (SAS) і т.д.;
- зберігає дані у вигляді таблиць;
- оптимізований для роботи з великими об'ємами даних.

Обраний алгоритм збереження та структурування даних є подібний до структури реляційних баз даних, де кожен учасник, консультаційна подія, консультаційне запитання та нотатки аналітика по кожному груповому обговоренню мають унікальний номер (primary and foreign keys), який дозволяє об'єднати дані публічної консультації в окремий масив для аналізу за різними параметрами.

За результатами проведеної серії консультацій аналітики Інституту

“Республіка” створили кілька наборів даних:

- **“Консультаційні запитання”** – метадані, де вказано детальний перелік питань, які виносилися на консультаційні події;
- **“Список учасників консультації”** – персоналізовані дані про кожного учасника консультації, у тому числі: стать, вік, населений пункт, область, спеціалізація та контактні дані;
- **“Онлайн-обговорення учасників на платформі Zoom”** – дані, які були отримані в результаті опрацювання відеозаписів публічних консультацій;
- **“Обговорення учасників на платформі Zoom в чаті”** – дані, які були отримані в результаті опрацювання коментарів чату на платформі Zoom під час публічних консультацій;
- **“Відповіді учасників онлайн консультації. Основна анкета”** – дані щодо відповідей учасників консультацій, які були зібрані через опитувальник;
- **“Відповіді учасників онлайн консультації. Додаткова анкета. Матриця ТНП”** – дані щодо відповідей учасників консультацій, які були зібрані

через опитувальник;

- **“Анкета зворотнього зв’язку”** – дані про враження учасників від консультацій;
- **“Нотатки результатів групового обговорення”** – дані, які були зібрані модераторами-аналітиками під час групового обговорення в кожній консультаційній події.

Аналіз даних

Стратегія опрацювання та аналізу даних була обрана відповідно до типу даних. Всі отримані під час онлайн-обговорення дані були приведені до реляційної моделі даних із застосуванням тематичного кодування. Аналіз цього набору даних дозволив сформулювати висновки у загальному вигляді, які окреслили ключові позиції учасників консультаційних подій щодо поставлених їм запитань у форматі групового обговорення. До кожного питання консультації формату онлайн-обговорення увійшов аналіз відповідних питань із онлайн опитування.

Ці висновки подано у Розділі 4 “Що ми почули?”. Також було визначено кількість учасників консультації по кожному із форматів та розподілено учасників за демографічними параметрами.

08 Додатки

8.1 Питання, над якими працювали робочі групи у форматі онлайн-обговорення

Керівники:

Які переваги та ризики Ви вбачаєте у новому форматі Базового навчального плану?

Яким би Ви бачили формат типового навчального плану, щоб максимально забезпечити автономію школи?

Як Ви оцінюєте готовність педагогічних колективів розробляти власні навчальні програми?

На якому рівні Ви готові долучитись до створення та реалізації освітньої та навчальних програм?

Яке Ваше ставлення до повної або часткової інтеграції навчальних предметів у межах однієї або кількох освітніх галузей? Чому?

Вчителі:

У який спосіб, на Вашу думку, найбільш ефективно навчати освітній галузі, у якій Ви є фахівцем: через окремі навчальні предмети чи інтегровані курси?

Яке Ваше ставлення до інтегрованого навчання? Обґрунтуйте цю позицію.

Чи маєте Ви досвід створення власних навчальних програм? Який саме досвід:

- участь у робочій групі зі створення навчальних програм;

- розроблення авторської навчальної програми (самостійно або у складі творчої групи);

- розроблення календарно-тематичного плану на основі затвердженої навчальної програми.

Яких знань та умінь Вам не вистачає, щоб створювати власні навчальні програми?

Чи хотіли б Ви взяти участь у командній роботі вчителів зі створення власних навчальних програм?

Науковці:

Які варіанти реалізації Базового навчального плану Державного стандарту базової середньої освіти Ви можете запропонувати?

Чи є у Вас власне бачення модельної навчальної програми. Якщо так, надайте їй, будь ласка, коротку структурну характеристику.

Що має змінитися у навчальних програмах та підручниках для забезпечення компетентнісного підходу навчання?

Чи готові Ви брати участь у розробленні нових навчальних програм та підручників?

Якщо так, то з яких навчальних програм окремих предметів чи інтегрованих курсів? Чому?

Громадська група:

Що б ви хотіли змінити в організації навчання ваших дітей?

Які навчальні предмети, на Вашу думку,

можна вилучити зі шкільної програми? Чому?

складовій для самостійного розподілу навчального часу

Які навчальні предмети (інтегровані курси) треба ввести до навчальної програми у 5-9 класах? Чому?

■ Є можливість перерозподілити навчальний час між навчальними предметами

На які навчальні предмети потрібно більше годин на тиждень? На які – менше. Чому?

■ Є можливість змінювати навчальні предмети у межах певної освітньої галузі

8.2 Питання, які ставились у онлайн анкеті

Керівники:

Які переваги Ви вбачаєте у новому форматі Базового навчального плану?

■ Можливість варіативно розподіляти навчальний час між навчальними предметами (інтегрованими курсами)

■ Можливість запроваджувати навчальні предмети (інтегровані курси) за власним вибором

■ Можливість створювати власні освітні програми

■ Інше

Які ризики Ви вбачаєте у новому форматі Базового навчального плану?

■ Зниження кількості навчальних годин у варіативній складовій навчального плану

■ Складність у виборі підручників

■ Неспроможність створити власну освітню програму педагогічними працівниками закладу освіти

■ Інше

Яким би Ви бачили формат типового навчального плану, щоб максимально забезпечити автономію школи?

■ Передбачено певну кількість навчальних годин у варіативній

■ Є можливість обирати навчальні предмети (інтегровані курси) із запропонованих

■ Інше

Як Ви оцінюєте готовність педагогічних колективів розробляти власні навчальні програми?

■ Повністю готові

■ Більше готові ніж не готові

■ Більше не готові ніж готові

■ Не готові

■ Інше

На якому рівні ви готові долучитись до створення та реалізації освітньої та навчальних програм?

■ На етапі створення типової освітньої програми

■ На етапі розроблення модельних навчальних програм

■ На етапі створення освітньої та навчальних програм закладу освіти

■ На етапі планування діяльності за готовими освітньою та навчальними програмами

■ Інше

Яке Ваше ставлення до повної або часткової інтеграції навчальних предметів у межах галузі?

☐ Погоджуюсь із повною

☐ Погоджуюсь із частковою

☐ Не погоджуюсь із жодною

☐ Інше

Чому?

Яке Ваше ставлення до міжгалузевої інтеграції?

☐ Підтримую

☐ Скоріше підтримую

☐ Скоріше не підтримую

☐ Не підтримую

☐ Інше

Чому?

Вчителі:

В якій сфері Ви є фахівцем?

Чи маєте Ви досвід створення власних навчальних програм?

☐ Так

☐ Ні

Який саме?

Яких знань та умінь Вам не вистачає, щоб створювати власні навчальні програми?

Через які навчальні предмети або інтегровані курси найкраще реалізовувати зміст освітньої галузі, у якій Ви є фахівцем?

Яке Ваше ставлення до повної або часткової інтеграції навчальних предметів у межах галузі?

☐ Погоджуюсь із повною

☐ Погоджуюсь із частковою

☐ Не погоджуюсь із жодною

☐ Інше

Яке Ваше ставлення до міжгалузевої інтеграції?

☐ Підтримую

☐ Скоріше підтримую

☐ Скоріше не підтримую

☐ Не підтримую

☐ Інше

Чому?

Чи хотіли б Ви взяти участь у командній роботі вчителів зі створення власних навчальних програм?

☐ Так

☐ Ні

Науковці:

Які варіанти реалізації Базового навчального плану Державного стандарту базової середньої освіти Ви можете запропонувати? (вказіть, будь ласка, перелік навчальних предметів (інтегрованих курсів) до однієї чи кількох освітніх галузей із бажаним потижневим розподілом годин)

Чи є у Вас власне бачення модельної навчальної програми? Якщо так, надайте їй, будь ласка, коротку структурну характеристику.

Що має змінитися у навчальних програмах та підручниках для забезпечення компетентнісного підходу навчання?

Чи готові Ви брати участь у розробленні нових навчальних програм та підручників?

☐ Так

■ Ні

Якщо так, то з яких навчальних програм окремих предметів чи інтегрованих курсів?

Чому?

Громадська група:

Скільки навчальних предметів мають вивчати учні у 5-9 класах?

Які навчальні предмети, на Вашу думку, можна вилучити зі шкільної програми? Чому?

Які навчальні предмети (інтегровані курси) треба ввести до навчальної програми у 5-9 класах?

Чому?

На які навчальні предмети потрібно більше годин на тиждень? На які – менше.

Чому?

